

Vintergröna växters
förutsättningar och
kvalitéer

Anna Lennartsson
Institution för stad och land 2009

Kandidatarbete vid landskapsarkitektprogrammet på Ultuna,
Sveriges lantbruksuniversitet.

Kandidatarbete vid institutionen för stad och land i Uppsala, LA- avdelningen
EX0282 Kandidatarbete i landskapsarkitektur, 2009, 15 hp på
landskapsarkitektprogrammet
© Anna Lennartsson
Titel: Vintergröna växtmaterial
Nyckelord: Städsegröna, vedartade växtmaterial, användning i offentliga miljöer.
Handledare: Tom Ericsson, institutionen för stad och land
Examinator: Ulla Myhr, institutionen för stad och land
Online publication of this work: <http://epsilon.slu.se/>

Vintergröna växtmaterial

Detta kandidatarbete behandlar städsegröna och vintergröna vedartade Växtmaterial och deras biologiska, fysiologiska krav och användandet av dem i offentliga miljöer.

Bakgrund

I och med ett besök i England (Manchester och Sheffield) under februari månad, 2009 så intressera jag mig mer och mer för vintergröna växtmaterial. Det första jag la märke till när jag klev ut från flygplatsen var de många vintergröna planteringarna.

I de många anläggningar som jag besökte fanns ett stort inslag eller en stomme av vintergröna buskar och träd. Efter hemkomsten från England funderade jag på hur man skulle kunna överföra detta till våra förhållanden i mellersta Sverige, runt Uppsala. När vi i tidigare kurser gestaltat och planterat planteringar har det ofta känts som att jag glömt bort denna växtgrupp, den har ofta inte ens funnits representerad. Men studiebesöken i England inspirerade mig mycket till att vilja lära mig mer om denna växtgrupp.

Vi har under utbildningens gång läst flera kurser i växtmateriallära, då har vi lärt oss ett stort utbud av växter; lövfällande, perenna och vintergröna växter. I min uppsats skall jag framhäva de vintergröna och städsegröna växterna både fysiologiskt och gestaltningsmässigt och öka kunskapen om ett för många okänt sortiment.

England, Sheffield 2009.

Definition

”Vintergrön sägs en flerårig växt vara om den har gröna blad året runt.

Exempel: gran, tall, lingon, ljung.”

Citatet står att läsa i Bonniers Lexikon (bd 21, s. 123, under rubriken vintergrön). En vintergrön eller städsegrön växt är så mycket mer än bara barr och granar. Det finns ett stort antal vintergröna buskar att välja mellan, men inga träd som är pålitliga och som klarar av vårt klimat.

Vintergröna växter brukar vi vanligtvis dela in i två grupper, städsegröna och vintergröna. Städsegröna växter behåller sina blad eller barr i flera år och året om. Vintergröna växter behåller sina blad under vintern men tappar de gamla bladen

under vårvintern när de nya bladen söker sig fram i vårsolen (Odlarglädje 2009).

Fortsättningsvis i min uppsats kommer jag att benämna både städse- och

vintergröna växterna, för vintergröna. Detta för att underlätta ert läsande och hålla mig till definitionen där ”vintergrönt” står för allt vedartat grönt under vinterhalvåret (Ilminge 2009).

Historia

Vintergröna växter, framför allt barrväxter, har sedan länge funnits i våra svenska trädgårdar. På 1800-talet planterades storväxta barrträd, men allt eftersom tomtorna blev mindre under 1900-talet så försvann de större barrträden och ersattes av mindre sorter. På 70-talet kulminerade dock användandet av barrträd och tanken på den ”underhållsfria” trädgården (Ågren 2008). Idag finns inte mycket kvar från 70-talets kulmen, det mesta har ersatts med annat, då de ansågs vara trista. Till följd av detta har i princip inga nya barrväxter planterats i våra trädgårdar och anläggningar fram tills nu. Men nu har intresset åter vaknat, en mer nyanserad användning syns och det finns en efterfrågan på både gamla och nya sorter (Ilminge 2009).

Syfte & mål

Syftet med arbetet är att sammanställa en inspirerande text som innehåller både de vintergröna växternas fysiologiska krav och en överblick över hur man kan använda sig av dem i olika anläggningar. Både i större offentliga anläggningen samt i den mindre privata trädgården. Samt att sammanställa en växtlista med växter som klarar av vårt klimat och underlättar till användandet av vintergröna växter i offentliga miljöer.

Vad bör vi tänka på när vi använder dessa växter? Vilken nytta har vi av dessa växter? Kan vi dra lärdom av 70-talets ”barrboom”? Hur använder vi de vintergröna växter optimalt? Jag blickar även framåt, hur kommer kommande klimatförändringarna att förändra förutsättningarna för våra växtmaterial?

Mitt mål är att bidra med ökad kunskap om växtgruppen och belysa denna växtgrupps möjligheter och vad de ger våra anläggningar så väl under vintern som undersommarhalvåret. Arbetet vänder sig i första hand till kurskamrater vid landskapsarkitektprogrammet och andra intresserade.

Avgränsning

Jag har avgränsat mig geografiskt till Mälardalen, framför allt då det gäller växtlistan och lagt tyngdpunkten på växter som klarar sig i zon III-VI. Tyngdpunkten i användning ligger på halvvoffentliga och offentliga anläggningar. Jag har även valt att endast ta upp vedartade material med undantag för ris som inte tagits med.

Metod

För att få en helhetsbild som jag ville ha så har jag använt mig av många olika källor och några olika metoder.

Genom litteraturstudier (artiklar + böcker) i både tryckt och elektronisk form så har jag läst om de vintergröna växternas fysiologiska, biologiska krav (odlingsfaktorer), estetiska värden, användningsområden och klimatförändringarnas påverkningar. Jag sökte framförallt på litteratur som behandlade ämnena *vintergrönt* och *städsegrönt*.

För att få med de yrkesverksammas bild av vintergröna växter så sammanställde jag ett antal frågor som sedan mejlades ut som ett frågeformulär till 25 yrkesverksamma landskapsarkitekter genom en mejllista som jag sammanställde från arkitektkontors hemsidor som jag vet är verksamma i Mälardalen. Några av de frågor som jag lät dem svara på var;

Hur mycket vintergröna växtmaterial använder ni idag i nyproducerade anläggningar? Hur? (Solitärer? Stombildande? Marktäckare?)

Används det mer idag, jämfört med för några år sedan? Framtiden?

I och med allt mindre vita vintrar, tror du att det vintergröna växtmaterialet kan få större betydelse?

Har du/ni några bra exempel på anläggningar som jobbat med vintergröna växtmaterial?

Har du/ni några bra exempel på vintergröna växtmaterial för Mälardalen? (eller fungerar mindre bra?)

Är utbudet av vintergröna växter tillräckligt?

Frågorna formades av mig efter att jag hade läst på en del om ämnet och dessa frågor var de som jag ansåg som mest intressanta då jag ville få en bild av vad som i ”verkligheten” används och om jag var ute på rätt spår då jag kände att det fanns ett ökat intresse kring vintergröna växter i och med ett ökat artikelantal de senare åren. Frågorna diskuterades med min handledare¹ innan det skickades och kortades ner något för att få korta och koncisa svar.

Genom studiebesök ville jag få bra exempel på bild och se vad som redan idag används i offentliga anläggningar och mer privata trädgårdar. Jag har under mina studiebesök letat upp och tittat på vintergröna växtmaterial samt fotograferat både bra och dåliga exempel på vintergröna växter runt om i Mälardalen (Uppsala och Enköping). Jag har även besökt och tagit bilder för inspiration från Göteborgs botaniska trädgård och Ulf Nordfjells prisbelönta Chelsea Flowershow idéträdgård ”*En hyllning till Linné*”. I och med dessa studiebesök har jag frågat mig själv hur de vintergröna växterna används? och hur det fungerar estetiskt i dess anläggning?

Metoderna har kompletterat varandra genom de mer teoretiska delarna i litteraturen som sedan har byggts på med bilder och exempel som jag kunnat visa på efter ett studiebesöken. De yrkesverksammas svar har gett en bekräftelse på vad som används och hur de känner kring det vintergröna växtmaterialets nutid och framtid.

Inspiration

I inspirationsdelen svarar jag på de frågor jag ställt mig och sammanfattar de särskiljande odlingsfaktorerna under rubriken *Vad skall man tänka på när man odlar vintergrönt* och under rubriken *Så här kan man använda vintergrönt på olika sätt* har jag samlat gestaltningsidéer som jag funnit i den litteratur jag läst, sett i verkligheten under mina studiebesök och sammanfattat efter de tio svar jag fick på mitt frågeformulär.

¹ Tom Ericsson, institutionen för stad och land.

Vad ska man tänka på när man odlar vintergrönt?

Många egenskaper hos vintergröna växter har utvecklats i och med längre perioder av ljus-, vatten- eller näringsbrist. Konkurrensen om ljuset kan vara stenhård och att beskuggas av en högre granne kan utgöra ett allvarligt hot för vilken växt som helst. Under fotosyntesen omvandlas solenergi till kemisk energi, ATP. Men en växt använder bara 1-4 % av den årliga solenergin, resten går förlorad eller kan inte utnyttjas på grund av för låga temperaturer (Ericsson 2007/3). Den låga procentuella användningen av solenergin gör att vintergröna växter utnyttjar solens strålar mer effektivt tidigt på våren. Hos de skugganpassade barrträden har barren antagit en plattare form för att bättre och mer effektivt fånga ljuset, som exempel *Tsuga* och *Taxus* (Ericsson 2008a).

För de arter som hellre står i gassande sol innebär det att avdunstningen blir större, för att bladen inte skall överhettas. De av våra vintergröna växter som klarar av detta har ofta blad som reflekterar solen med hjälp av ett välutvecklat vaxlager, de ser ofta ut att ha grå eller silverfärgade blad. Förutom vaxlagrets avdunstningsskydd så reflekterar de också en stor del av solstrålningen. Små och smala blad hos barrväxterna gör även att vattenavdunstningen kan reduceras, de värms inte upp lika mycket och har en effektivare luftkylning (Ericsson 2008c).

Vintergröna växter klarar av mer eller mindre vattenbrist på grund av att deras tillväxt går långsamt. Genom att behålla sina blad spar växterna på energi och byggstenar. I jämförelse med lövfällande växter så kan de unna sig att hålla sina klyvöppningar mer eller mindre stängda i större grad. Genom att stänga klyvöppningarna så minskas celledningen och transporten av vatten ut från bladen (Ericsson 2007c).

Städsegröna blad har också utvecklats för att underlätta för växten vid kvävebrist. Växten nyttjar då sina blad under flera år och minskar behovet av näring. *Picea abies* tros härstamma från mycket magra marker och hos oss är det vanligt att de sitter kvar runt sju år. I norra Sverige kan barren sitta ännu längre (upp till 25 år), beroende på de låga marktemperaturerna som minskar kväveutbytet (Ericsson 2008c).

Frosttålighet

Att ha fleråriga blad är inte enbart positivt. De skall klara av att frysa och tina om vart annat. De måste vara utrustade med ett bra avdunstningsskydd för att klara den mest kritiska perioden under våren då marken är frusen och tillgången på vatten är nära noll. Så länge temperaturen är låg så går alla processer långsamt, men börjar solens strålar värma upp bladen så kräver den vatten för att klara av sina processer.

Sena vår och tidiga höstfroster skadar lätt bladen om de inte hunnit invintra eller förlorat sin hårdighet genom att de tidiga vårstrålarna satt igång växtens tillväxtprocesser (Ericsson 2008b). Eventuella torkskador visar sig inte med en gång utan ofta i början på sommaren i form av torkade bladkanter och eller hela torkade grenar (Swartström 1989). Genom att täcka över växterna och skydda mot de första starka strålarna på våren så kan tillväxtstarten försenas (Ericsson 2008c).

De hårda och läderartade bladen som är vanligt förekommande hos vintergröna växter är resultatet av att bladens cellväggar är extra väl utvecklade för att kunna motstå krafterna som uppstår då vatteninnehållet i bladen minskar vid torka och frysning (Ericsson 2008a).

Invintring

För att en växt skall klara av våra kalla vintrar så måste växten förbereda sig i tid. Det tar ungefär åtta veckor för en växt att förbereda sig inför vintern. Räknan man bakåt så kräver det att de börjar sina förberedelser redan i mitten av augusti. Det är i huvudsak nattens längd som styr när invintringen startar. När invintringen drar igång upphör tillväxten och frosthärdigheten byggs upp. Den kritiska nattlängden (det antal timmar som växten behöver för att börja invintra) styrs av generna och ändras inte med tiden eller utifall växten flyttas.

Många av de vintergröna växterna kommer från början från mer sydliga breddgränder och kräver då en längre nattlängd innan de börjar sina vinterförberedelser. Det är detta som gör att en växt för zon 2 har svårt att klara sig i zon 3. När växten är klar med sina vinterförberedelser så klarar den åtskilliga minusgrader, nästan oberoende av tidigare zonangivelsen (Ericsson 2008c).

För vintergröna växter är invintringen väldigt viktig då de skall behålla sina dyrbara blad under hela vintern och i vissa fall flera år. Skadas de av frost så försvinner dess möjligheter till att använda de tidiga strålarna på våren.

Geografiskt läge

Att välja rätt proveniens på växterna är viktigt då arter med spridning i stora geografiska områden har stor skillnad i kritisk nattlängd (Ericsson 2008c). Flyttar vi en sydlig växt norrut bryter den sina knoppar sent på våren och riskerar att inte hinna med sina vinterförberedelser innan den fryser på hösten. Flyttar vi en växt tvärtom kan växten bryta sina knoppar för tidigt på våren och börja sin invintrig onödigt tidigt på hösten.

Så här kan man använda vintergrönt på olika sätt.

Under vår relativt långa vinterperiod faller de flesta av växterna sina blad och marken ligger bar och naken. Det är under denna årstid som vi kan dra extra nytta av de vintergröna växterna som pryder sina platser året om. Det är omöjligt för oss att återskapa hela sommarens praktfulla grönska men vi kan ändå ge små eller stora glimtar som ger hopp om en annan årstid. Under de korta perioder som vi fortfarande har ett snötäcke, avtecknar sig växterna vackert mot snön och ger en stabil och spännande form. Även om det i vårt land finns gott om vildväxande barrväxter kan man genom att välja olika sorter med olika form och färg skapa en grön exotisk ”vinteroas” (Palmstierna 1999).

Oändlig variation av karaktärer

Antal karaktärer bland de vintergröna växterna är oändligt. De vintergröna buskarna finns i många olika varianter där variationen i bladen är de mest karaktäristiska. Formerna och storlekarna gör det möjligt för oss att bygga upp en anläggning på många olika sätt. Allt från att stödja en liten perennplantering med några få uppstickare till att bygga en hel anläggning med stora rumsindelande växter.

De vintergröna växterna är generellt relativt robusta, tåliga och anspråkslösa, vilket gör dem användbara i allt från total skugga till gassande sol. Det finns även klätterväxter som vi med fördel kan använda som marktäckare som skyler marken under högre växter året om. *Hedra helix* och *Euonymus fortunei* är bra

exempel på detta och används bland annat flitigt i Enköpings offentliga parker. Bland de vintergröna växterna finns det även en stor variation i färger, allt från mörkt grönt till ljus gulgröna toner, blågröna till silvrigt grått, friskt och blankt gröna till vit-grönbrokiga (Lang 2009).

Gestaltningsexempel

Gestaltning i allmänhet är mycket personligt och efter mina litteraturstudier och studiebesök kan jag bara ge exempel på en liten, liten del av alla gestaltningmöjligheter som finns. Fortsättande text skall ses som en inspirations-, tips- och exempelsamling som kan väcka intresse för större användning.

De vintergröna växterna skall användas som vilken växt som helst, men de ska med fördel placeras i samspel med andra växter, gärna som inslag i rabatter för att få variation i färg, form eller som en stabil bakgrund. Att göra en planering med enbart vintergröna växter kan också det vara spännande, men man bör då tänka på att inte bara välja växter i samma färg eller form. Blanda gärna barr och blad, låga runda med höga spetsiga och så vidare för en få en intressant blandning (Lang 2009).

I Rondellplanteringen nedan från Enköping har en låg perennplantering kompletterats med de upprättade *Juniperus communis*, samt de lägre *Juniperus sabina* 'Mas' i små grupper, båda växterna kompletterar planteringen fint och medför en grönska året om och ger som på bilden en tidig grönska då våren ännu inte gjort sitt intrång.

T.v. Rondellplantering i Enköping 2009. T.h. Ny plantering på nyanlagd bostadsgård, Tallin 2008.

Planerar man att göra en enbart vintergrön plantering bör man placera växterna ganska så tätt för att snabbt få effekt. Många av de vintergröna växterna växer långsamt (Palmstierna 1999).

Man ska som alltid tänka på att anpassa växterna efter storleken på anläggningen, även på hur de varierar i form, färg och storlek. Ju större anläggning desto viktigare blir växternas form, som då ses på längre håll. Tänk även på varifrån plantorna skall betraktas vid olika årstider.

Ljuset spelar en stor roll för hur de vintergröna växterna framträder, placera inte för mycket mörka växter i skuggiga lägen, då det kan kännas burrigt. De flesta av våra barrväxter vill dessutom stå ljus och deras blad- eller barrverk framträder då bäst. Vintergröna växter med vit- eller gulbrokiga blad är utmärkta som solitärer då de står ut som enstaka med sina avvikande bladfärger. I äldre anläggningar kan du hitta ypperliga exemplar på stora uppväxta solitärer, dessa kan till exempel stammas upp och deras vackra knotiga stammar kan blottläggas för att under anlägga en skuggtålig plantering.

Om man väljer att anlägga en stomme med vintergröna växter så är nästa steg att lägga till övriga växter för anläggningen så att den får ett så tilltalande utseende som möjligt året om. Välj gärna lövfällande växter som har flera kvalitéer utöver sin grönska och blommande period så som höstfärger, dekorativa stammar, frukter och bär, iögonfallande bark eller iögonfallande färg på grenverket (Ilminge 2009).

Som bilden (föregående sida) från Tallin har en stomme anlagts med marktäckande *Junipers sabina 'Mas'*, bakgrund med *Taxus baccata* och till detta har en vårblomande *Prunus accolade* lagts till som ger det lilla extra under vår och sommarsäsongen

Genom att använda de vintergröna växterna som solitärer så kan man markera entréer eller andra spännande punkter. Större solitärer av barrträd kan också användas som ett åretrunt-grönt vådräd.

”Att skapa en vacker anläggning handlar om att kombinera växternas olika former, texturer och färger med varandra så att en balanserad helhet skapas”
(Rosenholm 2005)

Traditionellt använda häckar

En traditionell användning av vintergröna buskar är häckar. Vintergröna häckar skapar tillsammans med annan högre vegetation stor rumsverkan i en anläggning, oavsett om du tillåter dem växa fritt eller om du klipper dem regelbundet så ger de distinkta väggar med sina täta grenverk.

Häckar utgör en bra inhägnad, skyddar från insyn, skapar lä och struktur året runt (Swartström 1989). Höjden kan varieras beroende på vad häcken skall ha för funktion och efter anläggningens storlek.

Du bör tänka på att en häck tar mycket näring och utrymme i jorden så de närmaste växterna planteras med avstånd. Övriga växter framhävs av att ha en sammanhängande häck som bakgrund. En del av våra vintergröna växter har traditionellt använts som låga infattningshäckar och det har åter börjat komma tillbaka för att markera runt rabatter (Ilminge 2009).

Första bilden nedan visar en låg traditionell infattningshäck av *Buxus sempervirens* som klipps årligen och ger trädgården dess barocka känsla och ordnade intryck. Andra bilden visar en friväxande häck av *Thuja occidentalis* i en privat trädgård som fungerar som insynsskydd och bakgrund till en mindre trädgård.

T.v. En klippt infattningshäck i Göteborgs botaniska trädgård 2009. T.h. En friväxande häck, Göteborg 2009.

Många av våra vintergröna buskar är lätta att formklippa. *Buxus* är klassikern, *Ligustrum* och olika former av *Taxus* fungerar även de lika bra beroende på

vilken storlek du söker (Langefors 2007). Formklippta delar av våra anläggningar blir spännande inslag och givna blickfång. Att tillexempel sätta några tydliga klot i en förövrigt enhetlig lök och perennrabatt kan vara mycket effektivt. För att få så släta häckar eller former som möjligt så gäller det att välja en sort med så små blad som möjligt och gärna en sort som växer långsamt för att slippa allt för tät skötsel (Ilminge 2009).

Barrväxter som lämpar sig för häckar är olika sorter av *Thuja*, *Taxus*, *Picea*, *Tsuga* och *Chamaecyparis*. (Palmstierna 1999).

Växtval, utbud & trender

Våra vintergröna växter är en grupp som efter sin popularitet under 60- och 70-talet haft en ganska så anonym tillvaro (Ågren 2009). En del av de äldre arterna har rent av glömts bort och det är kanske därför som rykten om dem spridits att de är svårödlade, för giftiga eller för taggiga för att användas.

Under de senaste åren har sortimentet av vintergröna buskar och barrväxter utökats genom bland annat genom olika sorter på stam. De fungerar bra som solitärer på en liten yta och i kruka. Man bör tänka på att de är mer utsatta för klimatet genom sin stamform och de bör skyddas vintertid, alltså inget för våra större anläggningar än så länge (Ilminge 2009).

Varför vintergrönt växtmaterial?

Det vintergröna växtmaterialet är ofta tåligt, robust, slitstarkt och har relativt små skötselkrav (mer dock om det gäller formklippt). De fungerar som bra strukturbildare, läskyddare, bakgrund, uppstickare och rumsbildare. De ger också den gröna färgen året om och kan användas som både stora och små solitärer eller grupper. De kan med fördel kombineras med andra växter i spännande kombinationer och utgör en perfekt ”bakgrund” till diverse perenn- eller sommarplanteringar. Det finns många varierande och tilltalande utseenden, färger och former men de kan samtidigt ge ett neutralt intryck. Och de varierande ståndortskraven gör att det finns en växt för var plats (Nilstein 2009).

T.v. ”En hyllning till Linné” av Ulf Nordfjell i Göteborgs botaniska trädgård.
T.h. Enköpings idéträdgårdar.

Bra exempel på användning av vintergröna växtmaterial är ”En hyllning till Linné” av Ulf Nordfjell, som använt sig av en formklippt häck av *Picea abies* som fungerar som inramning och bakgrund samt några formklippta klot av *Ligustrum vulgare* ’atrovirens’ som blir snygga formelement året om. Ett annat bra exempel med bild är tagen i en av Enköpings idéträdgårdar Där *Taxus ssp.* fungerar som en friväxande bakgrund/avskärmare och *Buxus sempervirens* används som en låg infattningshäck till perennplanteringarna innanför.

Varför inte?

Det som kan ligga i stöpet för våra vintergröna växter är att de ofta är långsamväxande, kan få problem med sjukdomar och svamp då de behåller sina löv under vintern och framför allt torkskador under vårarna gör att många tänker efter en extra gång. De har också fått en oförtjänt låg status och kunskapen om dem är relativt dålig, vilket kan ge dåliga växtval och som då gör att de anses som fula och tråkiga.

Barrväxter

Barrväxter börjar bli allt mer eftertraktade, det finns släkten, arter och sorter för i stort sett alla lägen och önskemål med en enorm form-, storlek- och färgvariation (Sjöman & Lorentzon 2005). När barrväxter används i avgränsningar mot vägar eller gator måste det tänkas på att många barrväxter inte tål vägsaltet som eventuellt sprids under vintern. Barrväxterna kan inte heller på samma sätt som lövfällande förnygringsbeskäras, med några undantag som *Thuja* och *Taxus* (Swartström 1999).

De flesta av våra barrväxter vill stå ljust och luftigt för att utvecklas bra. Står de däremot i skugga eller för tätt kan grenarna bli bruna och dö, då flesta arter inte kan bryta nya skott på gammal ved (Ilminge 2009). Det är bara ett fåtal barrsläkten som trivs någorlunda i skugga, sorter av *Taxus* och *Tsuga*.

Vintergröna buskar

Till skillnad från barrväxterna så har vintergröna växter både den gröna färgen året om samt i vissa fall en fantastisk blomning sommartid. Men för vårt kalla klimat finns relativt få vintergröna buskar om vi jämför med andra länder runt om i Europa, där det är både varmare, fuktigare och ljusare. Alla vintergröna buskar trivs bäst på väl-dränerade jordar. Denna jord har gott om syre samt håller värmen bättre på hösten än en lerjord. Vattna gärna tidig höst för att ge växterna möjlighet att fylla på sina depåer inför vintern och nästkommande vår (Ilminge).

Framtiden – klimatförändringar

Enligt beräkningar ökar medeltemperaturen i Sverige med 2,5-5 grader fram till 2100. Konsekvenserna av detta blir ökad nederbörd i hela landet i form av regn men samtidigt större sommartorka.

Vår zonkarta kommer få ritas om ett antal gånger (Klingström 2008c). Klimatet skapar nya förutsättningar för nya växter men våra ursprungliga växter som står kvar får också de nya förutsättningar och problem (Andersson 2008). Växter som tidigare trivts bra hos oss kommer inte att trivas lika bra längre.

Klimatet för mer exotiska växter blir dock gynnsammare i framtiden. Det som begränsar växterna mest när de kommer till en ny växtplats är längden på frostperioden, om marken är snötäckt eller ej och luftfuktigheten. Många växter som idag ligger i marginalen kommer att bli pålitliga. I de mildaste och sydligaste delarna av Sverige kan det även tänkas att det planteras in palmer? (Klingström 2008c). Städsegröna lövträd kan komma att bli ett alternativ till barrträd så som *Quercus ilex* (Klingström 2008a), *Arbutus unedo*, *Magnolia virginiana* och inom kort kan man börja experimentera med de hårdigaste citrus-varianterna (Klingström 2008b).

Yrkesverksamma

Med hjälp av de totala svaren på frågorna har jag fått en översiktlig förståelse och inblick i hur yrkesverksamma landskapsarkitekter tänker kring vintergröna växtmaterial, hur det används idag, erfarenheter, utbud och hur de tror ett framtida utnyttjande ser ut. Jag har valt att referera till fem av de mer välskrivna svarande. Samtliga svarande har dock stämt in i ett oväntat liknande tycke.

På frågan om hur mycket vintergrönt växtmaterial som används idag ansåg de flesta av de svarande att de använder för lite av de vintergröna materialen, svaren var bland annat ”Inte jättemycket, men brukar alltid ha något”² och ”Mindre än önskat”³.

Frågan om hur de trodde att framtiden såg ut trodde svarande att de var på frammarsch, inte på samma sätt som under 60-70 talet⁴ men med en lagom fart, ett komplement till våra övriga växter. En nyanserad användning är ändå den bästa!⁵

Frågan om de vintergröna växternas betydelse så var ett av svaren bland annat att ”Med mindre snö så piggar de vintergröna växterna ändå upp, i grupp eller stomme blir de tydliga året om. Som solitär blir de mer ett blickfång under vintern och ett komplement under sommaren.”¹

Frågan om dagens utbud så anses utbudet av barrväxterna vara tillräcklig, men hårdiga växtmaterial i annat än barr anses vara ett problem⁶.

Några av de favoriter som används av de yrkesverksamma är *Prunus laurocerasus* som häck eller uppstickare, *Thuja*, *Taxus* och *Pyracantha coccinea* som häck eller större solitär och *Rhododendron* i skugga lägen⁷. *Taxus* och *Picea abies* i stombildande häckar, *Juniperus* i mer naturliga anläggningar, *Pinus* som solitärer och *Hedra helix* (`baltica`) som marktäckare.¹

Studiebesök

Studiebesöken har mynnat ut i ett antal foton som några använts tidigare i detta arbete och har givit mig en möjlighet att grundligt kunnat titta på och söka anläggningar för att visa på de vintergröna växternas möjligheter och kvaliteter.

Genom att ta en promenad genom ett vanligt villaområde i Uppsala (Fålhagen) så har jag haft möjlighet att undersöka ett väl uppväxt växtmaterial som delvis finns kvar från områdets uppbyggnad med start på 1920-talet och framåt. Ett stort antal av villorna har exempelvis en stor *Thuja ssp.* som solitär intill ingången in mot trädgården ut mot gatan. Dessa är snygga accent- och entréträd som gör att det känns ombonat och välkomnande. Många av våra vanligaste vintergröna häckarter, *Abies*, *Thuja*, *Taxus* och *Picea* finns även de representerade i många av de privata trädgårdarna som bra insynsskydd och inramning.

Genom att besöka parkerna i Enköping så får man en blick för hur vi landskaparkitekter kan använda bland annat *Taxus ssp.*, som en bra avskärmning

² Dahlman, Bodil. Landskapsarkitekt, Broholm, Uppsala. Mailkontakt 26 mars 2009.

³ Ducan, Dinu. Landskapsarkitekt, Arkiland, Uppsala. Mailkontakt 28 mars 2009.

⁴ Temagruppen, Uppsala. Landskapsarkitekter. Gemensam mailkontakt 30 mars 2009.

⁵ Ducan, Dinu. Landskapsarkitekt, Arkiland, Uppsala. Mailkontakt 28 mars 2009.

⁶ Qvist, Per. Landskapsarkitekt, Temagruppen, Stockholm. Mailkontakt 27 mar 2009.

⁷ Stephansson, Karin. Landskapsarkitekt, Tema landskapsarkitekter, Stockholm. Mailkontakt 30 mars 2009.

och bakgrund till andra växter. De ger ett lugnt intryck och bildar bra rumsligheter, vilket har använts flitigt i många av Enköpings parker. Infattningshäckar av *Taxus*, *Ligustrum* och *Buxus* är också vanligt förekommande runt om i parkerna, de ger tydliga inramningar med en blandning av friväxande, strikt klippt och får parkerna att se ombonade och trevliga året om.

Ett besök i Göteborgsbotaniska gav fina exempel genom att jag själv kunde vandra fritt bland träd och buskar och verkligen se variationsrikedomen och mängden av möjliga växter i deras stora arboretum med vintergröna buskar och träd. Deras återuppbyggnad av Ulf Nordfjells "En hyllning till Linné" gav även det tydliga exemplet på hur vi i en modern tappning kan använda oss av vår vanligast gran, *Abies* samt andra vintergröna material i en blandning med perenner och lövfällande buskar och träd.

Växtlista

Efter att gått igenom stor mängd litteratur, svar och tittat på en stor mängd vintergröna växter under mina studiebesök så sammanställa jag en växtlista. Jag gick även igenom häften, kompendier från tidigare växtmaterialkurser, växtkataloger och tips som jag fick under samtal med min handledare⁸. Växtlistan är utarbetad för att lätt få en överblick av ett möjligt utbud som kan användas runt Mälardalen och visa på den mängd växter det faktiskt finns att välja bland.

Växtlistan skall fungera som inspiration och det är i slutänden upp till varje person och specifik anläggning att välja rätt växt till rätt ställe. Det finns det stort utbud och på grund av tidsramarna har jag inte kunnat ta med alla. Växtlistan är skriven efter de latinska namnen (enligt SKUD) med svenskt namn inom parentes. Jag har även lagt till information om ungefärlig zon, slutlig ungerfärlig höjd och om de passar bäst i sol eller skugga för att underlätta vid planering med växterna.

Diskussion

Sammanfattningsvis så är det vintergröna växtmaterial en grupp med många kvalitéer som vi alla bör ta tillvara på. De har fysiologiskt utvecklats för att vara överlevare och bör få den uppmärksamhet som de förtjänar! Jag har genom denna uppsats gett grunderna till en större och mer kunskapsbaserad användning.

Jag tror att vi kommer få se mer av det vintergröna växtmaterialet i framtiden. Större kunskap om utbud, form, färg och odlingsfaktorer kan få oss att använda de vintergröna växterna på rätt sätt, rätt ställe och i rätt kombinationer.

I växtlistan har jag nämnt över 150 olika sorter som visar att det finns en stor variation och att möjligheterna till variationsrik anläggning är stor. En kombination mellan vintergrönt, lövfällande, perenner och sommarblommor tycker jag är det bästa i en offentlig anläggning. Men man bör tänka över växtvalen noga för att de skall fylla sin plats och funktion. Då får vi strukturer under vinter och vår, blomning under försommar och sommar samt frukter och fruktställningar under hösten.

Att hitta en huvudlitteratur som behandlade alla delar av mitt ämne var svårt. För att få med allt som jag önskade fick jag plocka från många håll då den

⁸ Tom Ericsson.

”fullständiga” boken saknas. Genom att skriva detta så ville jag ge en helhetsbild över hela ämnet.

Att lägga stor vikt på växtfaktorerna var något som efter hand kändes naturligt, det var den del som jag tyckte fattades mest av i den information jag hittade. Det är den del som gett mig mest och som fått mig att inse vikten av dem och deras komplicerade uppbyggnad.

Att belysa de många olika användningssätten hoppas jag gör att man får upp ögonen för dess kvalitéer och att användandet ökar.

Klimatförändringarna är ett faktum som vi får leva med och när det gäller vintergröna växter så kommer vi allt eftersom få in allt fler härdiga arter, men tyvärr kommer vi nog också mista en del genom att de inte längre klarar av klimatet eller att de smittas av sjukdomar.

Genom att fått en del svar från yrkesverksamma landskapsarkitekter så har jag fått en värdefull inblick hur det fungerar ”där ute”. Det är ett faktum att användningen inte är stor, men hoppet finns då många gärna skulle vilja använda sig av det mer. Titta bara på delar av Enköpingsparker som används sig av många stombildningar i form av vintergröna växter. En blir en bakgrund som slår det mesta.

Reflektioner

Att själv leta efter litteratur, artiklar och skrivit har varit intressant och kul. Jag har haft tid att ordentligt läsa igenom litteratur, artiklar och även hitta många andra uppslag. Det har även gett mig en möjlighet att diskutera ämnet med handledare, kurskamrater och jag har fått en inblick i hur yrkesverksamma tänker och gör.

Att titta på och leta efter bra anläggningar med vintergröna växter under våren har varit helt rätt, årstiden har gjort att jag har fått möjlighet att reflektera runt dessa växter utan bladfällande träd och buskars inblandning. Och samtidigt få se dem i kombination med andra växter ju längre våren har gått.

Om jag skulle gjort om arbetet idag så skulle jag utökat mina källor och försökt mig på mer utländsk litteratur. Hade jag tänkt efter mer i början så hade jag avgränsat mig till antingen barrväxter eller vintergröna buskar, men allt eftersom jag läste om båda grupperna så ville jag inte skära bort någon av delarna och då jag tycker de har liknande värden.

Källförteckning

Tryckta källor

- Andersson, Kjell (2008). Varmare i trädgården. *Hemträdgården* 2008:1 s.21-23.
- Ahlgren, Lena (1997). Bonniers Lexikon. Band 21, s.123. Sökord: vintergrön. Bonniers lexikon AB, Ljubljana 1997.
- Ericsson, Tom. Omgivningsfaktorer – fotosyntes och andning. *Hemträdgården* 2007/3 s.33-36.
- Ericsson, Tom (2008a). Växternas kroppsspråk del 1 av 2. *Hemträdgården* 2008/2 s.33-36.
- Ericsson, Tom (2008b). Växternas kroppsspråk del 2 av 2. *Hemträdgården* 2008/3 s.31-34.
- Ericsson, Tom (2008c). Växternas frosttålighet under året. *Hemträdgården* 2008/4 s.33-36.
- Hallbergs plantskola (2008). Växtkatalog 2008. Rydins tryckeri, Nossebro.
- Ilminge, Christina (2009). *Grön trädgård året om med vintergröna växter och prydnadsgräs*. Prisma. Stockholm.
- Langefors, Åsa (2007). Hemträdgården 2007/6 s.10-16. *Planera för vintervackert i trädgården*.
- Nilstein, Kristina (2009). *Undervegetation, användning av vedartade marktäckare i anläggning*. Examensarbete för yrkesexamen på landskapsarkitekturprogrammet, 2009. Institutionen för stad och land, Sveriges lantbruksuniversitet, Ultuna.
- Palmstierna, Inger (1999). Träd & buskar i trädgården. ICA bokförlaget. Västerås.
- Rosenholm, Ann-Christin och Dan (2005). Trädgårdsdesign. Albert bonniers förlag. Falun 2005.
- Sjöman, Henrik och Lorentzon Kenneth (2005). Grön fakta, Barrväxter mer än bara vintergrönt. Movium och Utemiljö 6/2005. Alnarp.
- Swartström, Carin (1989). *Stora trädgårdsboken*. s.84-103. ICA-förlaget AB. Västerås.
- Tingdal, Britta (1990) . Växter för tomt och trädgård, s.57. Bokförlaget SEMIC AB, Sundbyberg. Danmark.
- Tomas Lagerström (2004). Växtlista 1. kompendium för växtmateriallära. Institution för stad och land. SLU.
- Växtlista, för påbyggnad- och fördjupningskurser i Växtmateriallära. Institution för stad och land. SLU. Tomas Lagerström.
- ZETAS (2009). Växtkatalog. Alfaprint AB, Sundbyberg.

Elektroniska källor

- Klingström, Leif (2008a). *Städsegröna ekar för Skandinavien*. (elektroniskt)
Tillgänglig:<http://snowpalm.dyndns.org/swe/oak.html> (2008-03-18) senaste uppdatering: 2008-07-02.

Klingström, Leif (2008b). *Andra städsegröna lövträd för Skandinavien*. (elektronisk) Tillgänglig: <http://snowpalm.dyndns.org/swe/broadleaf.html> (2008-03-18) senaste uppdatering: 2008-07-02.

Klingström, Leif (2008c). *Det nutida och framtida klimatet i Skandinavien, Klimatet i skandinavien*. (elektronisk) Tillgänglig: <http://snowpalm.dyndns.org/swe/climate.html> (2008-03-18) senaste uppdatering: 2008-07-02.

Lang, Lena (elektronisk källa). *Villaaktuellt: Grön trädgård – året om*. (elektronisk) Tillgänglig: <http://www.villaaktuellt.se/viewarticle.php?article=70> (2009-03-18)

Odlarglädje 2009. *Vintergrönt – planera för en vacker vinterträdgård*. (elektronisk) Tillgänglig: http://odlargladjen.se/webshop/fakta_vintergrona.php (2009-03-18)

Vitaviva. (elektronisk) Tillgängligt: http://www.vitaviva-info.com/sv/Health/Health_Products_Details.525.aspx (2009-05-28)

Ågren, Annika 2008. *Sydsvenska, Renässans för vintergrönt*. (elektronisk) Tillgänglig: <http://sydsvenskan.se/bostad/article307063/Renassans-for-vintergront.html> (2009-03-18)

Foton

Samtliga foton är tagna av författaren.

Vintergröna växters
förutsättningar och
kvalitéer

Bilaga. Växtlista

Anna Lennartsson

Institution för stad och land

2009

Kandidatarbete vid landskapsarkitektprogrammet på Ultuna,
Sveriges lantbruksuniversitet.

Växtlista

Växtlistorna som jag sammanställt skall ses som inspiration och en snabb översikt av vad det finns för olika arter och sorter. Sjäklart finns fler det arter och sorter samt former som är vintergröna, men på grund av tidsbrist har jag inte möjlighet att ta med alla. Det är i slutänden upp till varje person och specifik anläggning att välja rätt växt till rätt ställe. Det finns det stort utbud och på grund av tidsramarna har jag inte kunnat ta med alla. Växtlistan är skriven efter de latinska namnen (enligt SKUD) med svenskt namn inom parentes. Jag har även lagt till information om ungefärlig zon, slutlig ungerfärlig höjd och om de passar bäst i sol eller skugga.

Städsegröna & vintergröna buskar, träd & klättrväxter		
Latinskt namn (svenskt namn)	zon	Höjd/Användning/ev. Övrigt
<i>Berberis candidula</i> (silverberberis)	III	0,5-1 m. Solitär/grupp. Klotformig. Sol-skugga.
<i>Berberis verruculosa</i> (vårtberberis)	III	1,5 m. Solitär/grupp/häck. Vasformad.
<i>Buxus microphylla</i> 'Faulkner' (småbladig buxbom)	IV	1 m. Klippt häck/formklipp. Bruntonade blad under vinter. Sol-skugga.
<i>Buxus sempervirens</i> 'Rotundifolia' (bredbladig buxbom)	III	1,5 m. Solitär/grupp. Sol-skugga. Klotformad.
<i>Buxus sempervirens</i> 'Suffruticosa' (kantbuxbom)	III	1 m. Klippt häck/formklippt. Sol-skugga. Klotformad.
<i>Cotoneaster dammeri</i> Major' (krypxbär)	IV	0,05 m. Marktäckare. Sol-skugga. Krypande.
<i>Cotoneaster radicans</i> 'Eichholz' (småbladig krypxbär)	V	0,25 m. Marktäckare. Lämplig för slänter. Sol-halvskugga.
<i>Cotoneaster x suecicus</i> 'Coral Beauty' (parkoxbär)	III	0,3 m. Marktäckare/friväxande häck. Sol-skugga.
<i>Daphne cneorum</i> (rosentibast)	V	0,3 m. Solitär/grupp. Giftig. Sol-halvskugga. Tunt växtsätt.
<i>Daphne x burkwoodii</i> 'Somerset' (dofttibast)	IV	1 m. Solitär/grupp. Giftig. Sol-halvskugga. Tunt växtsätt.
<i>Euonymus fortunei</i> var. <i>radicans</i> (klättrbenved)	III	0,5 m. Marktäckare/klättrväxt. Sol-skugga.
<i>Euonymus fortunei</i> var. <i>radicans</i> 'Emerald Gaiety' (silverbenved)	IV	0,5 m. Solitär/grupp/friväxande häck/klättrväxt/marktäckare. Sol-skugga.
<i>Euonymus fortunei</i> var. <i>radicans</i> 'Emerald'n Gold' (gulbenved)	IV	0,5 m. Solitär/klippt häck/marktäckare. Sol-skugga.
<i>Euonymus fortunei</i> var. <i>vegetus</i> (storbladig klättrbenved)	V	1 m. Klättrväxt/marktäckare. Sol-skugga.
<i>Euonymus nanus</i> var. <i>turkestanicus</i> (dvärgbenved)	VII	0,5 m. Grupp/marktäckare. Sol-skugga.

<i>Hedra helix</i> (murgröna)	III	2-5 m. Klätterväxt/marktäckare. Halvskugga-skugga.
<i>Hedra helix</i> 'Woeneri' (sort av murgröna)	IV	Klätterväxt/marktäckare. Halvskugga-skugga.
<i>Ilex crenata</i> 'Convexa' (japansk järnek)	III	0,5-1 m. Grupp/marktäckare. Sol-Skugga.
<i>Ilex x meserveae</i> (blå järnek)	IV	2-4 m. Solitär/grupp/häck. Sol-halvskugga
<i>Ilex x meserveae</i> 'Blue Princess' & 'Blue Prince' (blå järnek)	IV	1-3 m. Solitär/grupp/häck. Sol-halvskugga. Tåkönad, Princess får bär, Prince får det inte.
<i>Ilex x meserveae</i> 'Blue Angel' (blå järnek)	IV	1-2 m. Solitär/grupp/häck. Sol-halvskugga.
<i>Kalmia angustifolia</i> (smalbladig kalmia)	III	0,5-1m. Solitär/grupp. Giftig. Sol-halvskugga.
<i>Ligustrum vulgare</i> var. <i>italicum</i> 'Atrovirens' (vinterliguster)	IV	2 m. Grupp/klippt häck/formklippt. Sol-halvskugga.
<i>Mahonia aquifolium</i> (mahonia)	IV	0,5-1 m. Grupp/marktäckare. Sol-skugga.
<i>Mahonia aquifolium</i> 'Apollo' (mahonia)	IV	0,5 m. Grupp/marktäckare. Sol-skugga.
<i>Mahonia aquifolium</i> Maqu 'Dafo' (mahonia)	IV	1 m. Grupp/marktäckare. Sol-skugga.
<i>Piers floribunda</i> (amerikansk buskrosling)	IV	1-2 m. Solitär/grupp. Halvskugga.
<i>Prunus laurocerasus</i> ETNA (lagerhägg)	III	1,5 m. Solitär/grupp. Sol-skugga.
<i>Prunus laurocerasus</i> Mano' (lagerhägg)	III	0,5-1 m. Solitär/grupp/marktäckare. Sol-skugga.
<i>Prunus laurocerasus</i> Shipkaensis Macrophylla' (lagerhägg)	III	1,5 m. Solitär/grupp. Sol-skugga.
<i>Pyracantha coccinea</i> (eldtorn)	III	1-3 m. Solitär/grupp/marktäckare. Sol-halvskugga.
<i>Pyracantha coccinea</i> 'Anatolia' (turkiskt eldtron)	IV	0,5-1 m. Grupp/häck. Sol-halvskugga.
<i>Rhododendron Brachycarpum-Gruppen</i>	VI	1m. Solitär-grupp. Sol-halvskugga.
<i>Rhododendron (Catawbiense-gr.)</i> 'Catawbiense Grandiflorum' (parkrododendron)	V	1-2 m. Solitär/grupp. Sol-halvskugga.
<i>Rhododendron (Caucasicum-gr.)</i> 'Cunningsham's White' (caucasicumrododendron)	IV	1 m. Solitär/grupp. Sol-halvskugga.
<i>Rhododendron ferrugineum</i> (rostalpros)	IV	0,6-1 m. Solitär/grupp/marktäckare. Sol-halvskugga.
<i>Rhododendron impeditum</i> (tvalpros)	IV	0,4 m. Solitär/grupp/marktäckare. Sol.
<i>Rhododendron russatum</i> (indigo-alpros)	V	0,8-1m. Solitär/grupp.
<i>Rhododendron smirnowii</i> (vresrododendron)	V	1,5 m. solitär/grupp. Sol-halvskugga.
<i>Rhododendron</i> 'Nova Zembla'	IV	2 m. Solitär/grupp. Mörkröda blommor.
<i>Rhododendron Yakushmanum.gr.</i> (Yakushmanumrododendron)	III	0,5-1 m. Solitär/grupp. Sol-halvskugga.
<i>Viburnum</i> 'Eskimo' (olvon)	IV	1-2 m Solitär/grupp. Sol-skugga.
<i>Viburnum rhytidophyllum</i> (rynkolvon)	IV	2 m. Solitär/grupp. Sol-skugga.
<i>Viburnum x burkwoodii</i> (hybridolvon)	IV	1-2 m. Solitär/grupp. Halvt vintergrön. Sol-skugga.

Barrväxter		
<i>Abies alba</i> (silvergran)	VI	>25 m. Solitär/grupp. Sol-skugga.
<i>Abies balsamea</i> 'Nana' (liten balsamgran)	V	0,8-1 m. Solitär/grupp. Sol-halvskugga.
<i>Abies concolor</i> (coloradogran)	V	5-10 m. Solitär/grupp. Sol-halvskugga.
<i>Abies homolepis</i> (nikkogran)	V	10-15 m. Solitär/grupp. Sol-skugga.
<i>Abies koreana</i> (koreagran)	IV	2 m. Solitär. Sol.
<i>Abies koreana</i> 'Silberlocke' (koreagran)	IV	1,6 m. Solitär. Sol-halvskugga.
<i>Abies lasiocarpa</i> 'Compacta' (korkgran)	V	1,5-2 m. Solitär/grupp. Sol-halvskugga.
<i>Abies lasiocarpa ssp. Arizona</i> (korkgran)	VI	10-15 m. Solitär/grupp. Sol-halvskugga.
<i>Abies nordmanniana</i> (nordmannsgran)	V	>20 m. Solitär/grupp. Sol-skugga.
<i>Abies procera</i> 'Glauca Prostrata' (blå kaskadgran)	III	1 m. Grupp/marktäckare. Sol.
<i>Abies sibirica</i> (pichagran)	III-VI	>20 m. Solitär/grupp. Sol-skugga.
<i>Abies veitchii</i> (fujigran)	III-VI	10-15 m. Solitär/grupp. Sol-skugga.
<i>Chamaecyparis lawsoniana</i> 'Aurea Dömesmoen' E (ädelcypress)	V	2-2,5 m. Solitär/grupp. Tål beskärning. Sol-halvskugga.
<i>Chamaecyparis lawsoniana</i> 'Alumii' (ädelcypress)	III	10-15 m. Solitär/grupp. Sol-halvskugga.
<i>Chamaecyparis lawsoniana</i> 'Green globe' (ädelcypress)	III	0,15 m. Stenparti. Sol-halvskugga.
<i>Chamaecyparis nootkatensis</i> 'Aurea' (nutkacypress)	III	3-5 m. Solitär. Sol-halvskugga.
<i>Chamaecyparis nootkatensis</i> 'Glaucá' (nutkacypress)	IV	15 m. Solitär. Sol-halvskugga.
<i>Chamaecyparis nootkatensis</i> 'Pedulá' (hängande nutkacypress)	IV	15 m. Solitär. Sol-halvskugga.
<i>Chamaecyparis obtuse</i> (japansk ädelcypress)	III	6-10 m. Solitär. Halvskugga.
<i>Chamaecyparis obtuse</i> 'Nana Gracilis' (japansk ädelcypress)	III	0,6-1 m. Solitär. Sol-halvskugga.
<i>Chamaecyparis pisifera</i> 'Filifera' (trådcypress)	III	5-7 m. Solitär. 'Filifera Aurea' gulbarrig. Sol.
<i>Chamaecyparis pisifera</i> 'Filifera Nana' (trådcypress)	III	1-2 m. Solitär. 'Filifera Aurea Nana' gulbarrig. Sol.
<i>Juniperus chinensis</i> 'Blaauw' (kinesisk en)	IV	1,5-2,5 m. solitär. Vasformad. Sol.
<i>Juniperus communis</i> 'Green carpet' (en)	IV	0,1 m. Marktäckare. Sol.
<i>Juniperus communis</i> 'Hornibrookii' (krypen)	V	0,2 m. Marktäckare. Sol-halvskugga.
<i>Juniperus communis</i> 'Meyer' (en)	V	2 m. Solitär. Pelarformad. Sol.
<i>Juniperus communis f. suecica</i> (träd-en)	VI	Max 8 m. Solitär. Pelarformad. Sol.
<i>Juniperus communis</i> 'Repandá' (dvärgen)	V	0,5 m. Marktäckare. Sol.
<i>Juniperus communis</i> 'Tyrihaná E' (sort av en)	V	0,5 m. Marktäckare. Sol.
<i>Juniperus communis</i> 'Vemboö E' (en 'Vemboö')	V	3-5 m. Solitär/grupp. Sol-halvskugga.

<i>Juniperus communis</i> 'Glaucá (blå krypen)	IV	0,3 m. Marktäckare. Sol.
<i>Juniperus horizontalis</i> 'Glaucá	VI	0,5 m. Marktäckare. Sol-halvskugga.
<i>Juniperus horizontalis</i> 'Wiltonii (amerikansk krypen)	VI	0,2 m. Marktäckare. Sol.
<i>Juniperus sabina</i> (sävenbom)	V	0,5 m. Marktäckare. Sol-halvskugga.
<i>Juniperus sabina</i> 'Rockery Gem'	IV	0,5 m. Marktäckare. Sol-halvskugga.
<i>Juniperus squamata</i> 'Blue Carpet' (himalaya-en)	IV	0,3-0,5 m. Marktäckare. Sol.
<i>Juniperus squamata</i> 'Blue Star' (himalaja-en)	V	0,4 m. Solitär. Buskig. Sol.
<i>Juniperus virginiana</i> 'Blue Arrow' (blyerts-en)	III	2 m. Solitär/bakgrund. Sol.
<i>Juniperus virginiana</i> 'Skyrocket' (pellarformig blyerts-en)	IV	3-4 m. Solitär. Smal och styv form. Sol.
<i>Juniperus x pfitzeriana</i> 'Old Gold' (trädgårds-en)	IV	1 m. Grupp. Bronsgul. Sol.
<i>Microbiota decussata</i> (kryptuja)	VI	0,2 m. Marktäckare. Sol-halvskugga.
<i>Picea abies</i> 'Little Gem' (gran)	VI	0,3 m. Solitär/stenparti. Klotformad. Sol-halvskugga.
<i>Picea abies</i> 'Nidiformis' (fågelbogran)	VII	1m. Solitär. Långsamväxande & klotformad. Sol-halvskugga.
<i>Picea abies</i> 'Ohlendorffi' (låg vuxen gran)	VI	1,5-3 m. Solitär/grupp. Sol-skugga.
<i>Picea glauca</i> 'Albert Globé (vitgran)	IV	1 m. Solitär/stenparti. Klotformad. Sol.
<i>Picea glauca</i> 'Conica' (sockertoppsgran)	VI	1m. Solitär/grupp. Pyramidform. Sol.
<i>Picea mariana</i> (svartgran)	I-VI	10-15 m. Solitär/grupp. Sol-halvskugga.
<i>Picea omorika</i> (serbgran)	V	8-10 m. Solitär/grupp/häck. Sol-halvskugga.
<i>Picea omorika</i> 'Nana' (liten serbgran)	IV	1 m. Solitär/grupp. Sol-halvskugga.
<i>Picea pungens</i> (Glauca-gr.) 'Glaucá (blågran)	VI	15 m. Solitär. Sol.
<i>Picea pungens</i> (Glauca-gr.) 'Glauca Globso's (blågran)	VI	0,5 m. Solitär/grupp. Sol.
<i>Pinus aristata</i> (rävsvanstall)	IV	2-4 m. Solitär/grupp. Sol.
<i>Pinus cembra</i> (cembratall)	VII	5-10 m. Solitär/grupp/häck. Sol.
<i>Pinus cembra</i> 'Compacta Glauca' (cembratall)	V	2,5 m. Solitär. Sol.
<i>Pinus densiflora</i> 'Umbraculifera' (japansk tall)	IV	1 m. Solitär/stenparti. Paraplyformad. Sol.
<i>Pinus mugo</i> (bergtall)	VII	3-4 m. Grupp. Sol-halvskugga.
<i>Pinus mugo</i> 'Mops' (bergtall)	VII	0,5 m. Solitär/grupp/stenparti. Plattrund. Sol-halvskugga.
<i>Pinus mugo</i> var. 'mughus' (bergtall)	VII	2-3 m. Solitär/grupp/marktäckare. Sol-halvskugga.
<i>Pinus mugo</i> var. 'pumilio' (bergtall)	VII	2 m. Grupp/stenparti. Plattrund & buskig. Sol-halvskugga.
<i>Pinus mugo</i> 'Carsten's Wintergold' (bergtall)	V	0,5 m. Solitär/marktäckare. Plattrund & buskig. Sol-halvskugga.
<i>Pinus nigra</i> (svarttall)	IV	12-15 m. Solitär/grupp. Sol
<i>Pinus nigra</i> 'Green Tower' (svarttall)	IV	2 m. Solitär/grupp. Mörkt grön. Sol-skugga.
<i>Pinus parviflora</i> 'Adcock's Dwarf' (silvertall)	III	0,3 m. Solitär/stenparti. Klotformad. Sol.

<i>Pinus parviflora</i> 'Negishi (silvertall)	III	Max. 4 m. Solitär. Sol.
<i>Pinus parviflora</i> 'Glaucá (silvertall)	III	1,5-2 m. Solitär. Sol.
<i>Pinus pumila</i> 'Naná (dvärgtall)	IV	1 m. Stenpart. Klotformig & buskig. Sol.
<i>Pinus pumila</i> 'Glaucá (dvärgtall)	V	0,5 m. Solitär/grupp. Sol.
<i>Pinus strobus</i> 'Radiatá (liten weymouthtall)	V	0,9 m. Solitär. Klotformig. Sol-halvskugga.
<i>Pinus sylvestris</i> 'Watereri (tall)	V	2-3 m. Solitär/grupp. Klotformig. Sol.
<i>Pinus peuce</i> (makedonisk tall)	V	10 m. Solitär. Sol.
<i>Pseudotsuga menziessii</i> 'Pila Lhotá (douglasgran)	IV	0,8 m. Solitär. Klotformig. Sol.
<i>Taxus baccata</i> (idegran)	IV	5-7 m. Solitär/grupp/häck. Sol-skugga.
<i>Taxus baccata</i> 'Repandens' (kryptidegran)	IV	0,4 m. Marktäckare. Sol-skugga.
<i>Taxus baccata</i> 'Green Diamond' (idegran)	III	0,75 m. Solitär. Klotformig. Sol-skugga.
<i>Taxus baccata</i> 'Summergold' (hybrididegran)	V	0,6 m. Marktäckare. Sol-halvskugga.
<i>Taxus cuspidata</i> 'Naná (japansk idegran)	V	1 m. Solitär/grupp. Sol-skugga.
<i>Taxus x media</i> 'Brownii' (hybrididegran)	IV	0,5-1 m. Grupp/häck. Sol-skugga.
<i>Taxus x media</i> 'Densiformis' (hybrididegran)	III	1 m. Solitär/grupp. Plattrund. Sol-skugga.
<i>Taxus x media</i> 'Farmen' (hybrididegran)	VI	1-2 m. Grupp/klippt häck. Vasformad. Sol-skugga.
<i>Taxus x media</i> 'Hicksii' (hybrididegran)	IV	4 m. Solitär/grupp/häck. Sol-skugga.
<i>Taxus x media</i> 'Hillii' (hybrididegran)	IV	3 m. Solitär/grupp/häck. Sol-skugga.
<i>Taxus x media</i> 'Stricta Viridis' (hybrididegran)	V	1,5 m. Solitär. Pelarformig. Sol-skugga.
<i>Thuja occidentalis</i> 'Brabant' (tuja)	IV	2-3 m. Häck, friväxande eller klippt. Sol-halvskugga.
<i>Thuja occidentalis</i> 'Danica' (tuja)	VI	0,3 m. Solitär/grupp. Plattrund. Sol-halvskugga.
<i>Thuja occidentalis</i> 'Fastigiata' (pelartuja)	V	2-3 m. Häck, friväxande eller häck. Sol-halvskugga.
<i>Thuja occidentalis</i> 'Golden globe' (tuja)	IV	0,8 m. Solitär/grupp. Klotformad. Sol-halvskugga.
<i>Thuja occidentalis</i> 'Little Champion' (tuja)	IV	1 m. Solitär/grupp. Klotformad. Sol.
<i>Thuja occidentalis</i> 'Little Giant' (tuja)	IV	0,8 m. Solitär/grupp. Klotformad. Sol-halvskugga.
<i>Thuja occidentalis</i> 'Rheingold' (tuja)	III	1 m. Solitär. Klotformad. Sol-halvskugga.
<i>Thuja occidentalis</i> 'Eurostar' (tuja)	IV	2 m. Solitär/grupp. Pelarformig. Sol-halvskugga.
<i>Thuja occidentalis</i> 'Silberspetz' (tuja)	VI	2-3 m. Solitär/grupp. Pelarform. Sol-halvskugga.
<i>Thuja occidentalis</i> 'Smaragd' (tuja)	V	1,8 m. Solitär/grupp/friväxande häck. Sol.
<i>Thuja occidentalis</i> 'Grüne Kugel' (hybridtuja)	IV	1,8 m. Solitär. Klotformad. Sol-halvskugga.
<i>Thuja plicata x standishii</i> (jättetuja)	IV	10-12 m. Solitär/grupp/häck. Sol-halvskugga.
<i>Thujopsis dolobrata</i> (hiba)	III	6-8 m. Solitär. Pyramidformad. Sol-halvskugga.
<i>Tsuga diversifolia</i> (japansk hemlock)	V	5-8 m. Solitär/grupp. Sol-skugga.
<i>Tsuga canadensis</i> (hemlock)	IV	10 m. Solitär/grupp. Upprätt kägelformig. Skugga.
<i>Tsuga canadensis</i> 'Jeddeloh' (hemlock)	IV	0,5-1 m. Solitär/grupp. Plattrund. Halvskugga.
<i>Tsuga heterophylla</i> (jättehemplock)	V	15-30 m. Solitär/grupp. Sol-skugga.
<i>Tsuga mertensiana</i> 'Glaucá' (berghemplock)	V	6 m. Solitär/grupp/formklippt. Sol-halvskugga.

Informationen i växttabellerna bygger på insamlad information från olika litteratur (Langefors 2007) (Tingdal 1990) (Palmstierna 1999)(Ilminge 2009), artiklar (Ericsson 2008/3, 2008/2), elektroniska källor (Odlarglädje), växtkompendier (Växtlista 1 och påbyggnads och fördjupningslistan i växtmateriallära, SOL-Ultuna), plantskolekataloger (Zetas 2009) (Hallbergs plantskola 2008), svar i frågeformulären som jag skickat till yrkesverksamma (Dahlman) samt handledare (Ericsson). Namnen är kollade mot SKUD (Svensk kulturväxtdatabas, www.skud.se 2010-05-12).